

«مهمان» سریالی که سال ۷۰ با یک تیر دو نشان زد و در تعطیلات نوروز آن سال که از قضا با ماه مبارک رمضان همزمان شده بود روی آنتن رفت. طاهره خانم چنگال به دست شخصیت ماندگار این سریال که نقشش را مرحوم پروین سلیمانی بازی می کرد

مناسبتی به سال بعد و مجموعه «رانت خوار کوچک» ساخته حسین سهیلی زاده برمی گردد. شروعی که فرمول جذابی به نظر می آمد و باعث شد او به چهره ثابت چند سال آینده سریال های بعد از افطار تبدیل شود. سال ۸۳ را می توان یکی از ماندگارترین سال های تلویزیون در سریال سازی طنز نامگذاری کرد.

سریال خانه به دوش، دوباره با چهره سیروس گرجستانی، اما این بار با ایده های جذاب تر و کارگردانی رضا عطاران جز محبوب ترین طنزهای ماه رمضان شد و بین مخاطبان جایگاه ویژه ای پیدا کرد. تجربه موفقی که باعث شد عطاران سال بعد با زهم و سوسه شود و با «متهم گریخت» سراغ آن برود اما این بار خیلی به میزان قبل تجربه دل چسبی از آب در نیامد. جز «زیرزمین» که در سال ۸۵ توسط علیرضا افخمی ساخته شد تقریباً چهار سال از سریال طنز خبری نبود تا دوباره عطاران با «بزنگاه» برگشت اما این بار دیگر از گرجستانی خبری نبود.

با این که چند سالی می شود دیگر خبری از این سبک مجموعه ها و چهره سیروس گرجستانی، حمید لولایی و مهران رجبی در ماه رمضان نیست، اما به طور میانگین هر دو سال یک بار در جدول پخش ماه رمضان یک سریال طنز قرار داشته. مامور بدرقه، سه دنگ سه دنگ، دودکش، خروس، دردسرهای عظیم و پایتخت ۴ سریال های بعدی طنزی بودند که تلویزیون در این سال ها آن را تولید کرد و شاید به خوبی نمونه های اول و موفق نبودند، اما طرفداران و بینندگان خودشان را داشته اند.

عجیب، اما باورکردنی

در همان دوران طلایی یعنی درست اوایل دهه ۸۰، ژانر جدیدی از سریال های ماه رمضان به وجود آمد. سریال هایی با سبک ماورائی که تا قبل از آن نه هیچ کارگردانی سمت ساختش رفته بود نه بیننده آن را می شناخت.

«او یک فرشته بود» ساخته علیرضا افخمی در سال ۸۴ اولین مواجهه مخاطبان تلویزیون با این سبک سریال را رقم زد و سروصدای زیادی به پا کرد. سال بعد سریال «صاحب دلان» هم گرچه مانند ساخته افخمی عجیب و غریب نبود، اما همان قدر ایده تازه داشت و به مذاق مخاطبان خوش تر آمد.

سریال «آخرین گناه» همین سال و همزمان با صاحب دلان پخش شد و حسین سهیلی زاده با وجود تمام تلاشش برای گذاشتن جا پای سریال او یک فرشته بود نتوانست خروجی خوبی داشته باشد. «اغما» ساخته سیروس مقدم سال ۸۶ توانست تکمیل کننده قوی و موفقی برای سریال های سال های قبل باشد و آن قدر تروتمیز و با ایده خوب باشد که تقریباً پایانی شود برای سریال های خوب و موفق این ژانر. «پنجمین خورشید»، «ملکوت» و چند سریال دیگر با تلفیق ایده های اجتماعی بیشتر و داشتن کمی ماجراهای ماورائی در همین دسته قرار می گیرند و جزو نمونه های متوسط هستند.

روند تغییرات سریال های مناسبتی ماه رمضان در دهه های اخیر

هم فرشته، هم شیطان!

بخش مهمی از خاطرات خوب ماه رمضان برای دهه پنجاهی ها، شصتی ها و حتی هفتادی ها و هشتادی ها، درو لو شدن بعد از افطار و تماشای پشت سر هم سریال های تلویزیون خلاصه می شود. لذت خوشایند و شیرینی که صدا و سیما از سال ۷۰ تا به حال سر سفره های مخاطبانش آورده و توانست همزمان رقابتی هیجان انگیز بین کارگردانان به وجود بیاورد. گرچه هویت کسی که برای اولین بار ایده ساخت سریال مناسبتی برای تلویزیون به ذهنش رسید نامعلوم است، اما افراد زیادی توانستند از این فرصت به خوبی استفاده و خودشان را برای همیشه در ذهن مخاطب ها ماندگار کنند. سریال های مناسبتی اگرچه بعدها به عید نوروز هم کشیده شد، اما هنوز برای مخاطبان دیدن سریال های تلویزیون موقع حال خوب بعد از افطار، خوشایندتر از روزهای شلوغ تعطیلی های سال نواست. علاقه ای که با دیدن سریال های خوش ساخت و گاهی همراه با ایده های غافلگیرانه بیشتر و جدی تر شد. نام سعید ملکان به عنوان اولین کارگردان سریال مناسبتی در صدر این فهرست ثبت شده است.

پهناز سعیدی
خبرنگار

همچنان ادامه پیدا کرد و نمونه های زیادی در همین چارچوب ساخته شد: «شاید برای شما هم اتفاق بیفتد»، «مدینه» و «مادرانه» که سال های بعد ساخته شدند. شاید بتوان بهترین اثر این مجموعه را با اختلاف «میوه ممنوعه» ساخته حسن فتحی نام برد. سریالی با بازی درخشان علی نصیریان و ایده ای برگرفته از داستانی جذاب که هم از نظر بازی، هم قصه و هم کارگردانی جزو بهترین ساخته های تلویزیون در سریال های ماه رمضان است.

گل طنز

سریال های طنز و روتین تلویزیون که دیگر چند سالی مانند گذشته پررنگ نبودند حالا مناسبت ماه مبارک رمضان دوباره جدی گرفته شدند و کارگردانان طنز را به میان آوردند.

سال ۸۱ «پشت کنکوری ها» به عنوان اولین سریال ماه رمضان از شبکه پنج پخش شد. گرچه سریال هایی مناسبتی دیگر هم کمی طنز داشتند، اما ساخته پریسا بخت آور از همان لحظه شروع تیتراژ خبر از سریالی کاملاً طنز می داد. اولین ورود سیروس گرجستانی به سریال های طنز مخصوصاً

تلویزیون مجموعه می ساختند. حسن فتحی روایت یک ساختمان با ماجرا و آدم هایش را از دل اجتماع بیرون کشیده بود و اولین سریال مناسبتی خود را سال ۷۲ ساخت. آن سال ها هنوز پای تمام شبکه ها وسط کشیده نشده بود و فقط دو شبکه با همان فرمان سریال سازی گذشته برای ماه رمضان سریال می ساختند. سریال هایی که هنوز رنگ و بوی ماه رمضان نگرفته بودند، اما بین مخاطبان حسابی جاباز کرده و موفق بودند. چند سال طول کشید تا سریال سازی برای این ماه تقریباً رنگ و شکلی پیدا کند و هم برای مردم و هم تلویزیون به اتفاقی ثابت تبدیل شود. سال ۸۰ شروع دوره طلایی سریال های ماه رمضان بود. رامبد جوان برای دومین تجربه کارگردانی تلویزیونی خود سراغ ایده ای جدید رفت و تازه می توان نام سریال مناسبتی را از اینجا به بعد روی آثار تولیدی صدا و سیما گذاشت.

سریال موفق «گمشده» محبوب ترین سریال تلویزیون نام گرفت. سریالی با قصه ای نه چندان دور از ذهن اما جذاب. آتیلا پسیانی، بازیگر اصلی سریال، هم نقش سید باخدا را بازی می کرد و هم یک خلاقکار تمام عیار. موفقیت این سریال با پخش تیتراژ پایانی با حال و هوای ماه رمضان کامل شد و در این زمینه شروعی در تیتراژهای سریال های مناسبتی محسوب می شود. سریال «چراغ های خاموش» کاظم بلوچی و «یادداشت های کودکی» پریسا بخت آور هم گرچه نتوانستند به اندازه گمشده محبوبیت کسب کنند، اما کارهای قابل قبولی بودند که در همین ژانر اجتماعی - مناسبتی می توان از آنها یاد کرد. ژانری که سال ها بعد از موج طلایی این نوع سریال سازی

«مهمان» سریالی که سال ۷۰ با یک تیر دو نشان زد و در تعطیلات نوروز آن سال که از قضا با ماه مبارک رمضان همزمان شده بود روی آنتن رفت. طاهره خانم چنگال به دست شخصیت ماندگار این سریال که نقشش را مرحوم پروین سلیمانی بازی می کرد را هم می توان در فهرست اولین شخصیت های به یادماندنی این نوع سریال سازی نوشت. از عمر سریال های مناسبتی تلویزیون در ماه مبارک رمضان و پخش اولین سریال مهمان سعید ملکان، حدود ۲۸ سالی می گذرد و گرچه چند سال اخیر از دوران اوج خود فاصله زیادی گرفته، اما در این مدت آن قدر کار خوب و قابل دفاع تولید کرده که شاید چند سال گذشته را می توان فاکتور گرفت و ندید. اینجا قرار است سریال ها و گونه های مختلف مجموعه های پخش شده از تلویزیون را مرور کنیم. حس های خوبی که در خاطره ها ماندگار شده یا از یادرفته اند.

آرام از دل جامعه

آن اوایل هنوز خبری از ایده های عجیب و غریب، افکت ها و ماجراهای ماورایی نبود. قصه ها بیشتر اجتماعی بودند و کارگردانان خوبی برای